

RISURI  I AMENIN ARI  N REGIUNEA EXTINS  A M RII NEGRE

RISKS AND THREATS IN THE EXTENDED BLACK SEA REGION

CZU: 327(4+5)

Dumitru POPILEVSKI,
*doctorand, Institutul de Cercet ri Juridice, Politice  i Sociologice
al Academiei de  tiin e a Moldovei*

SUMMARY

Following the stability after the Cold War, geopolitical problems are threatening again this region. The Black Sea Region may be regarded as a turntable between South-East Europe, Central Asia and the Middle East. The place itself is a mixture of political, economic and military interests, not only of the regional states, but also of the more influential global actors. A complex, flexible combination of these interests is apt to provide security in this area. The countries in the Black Sea Region have constantly been in search of cooperation formulas meant to improve bilateral relations and preserve the security background in the area.

Keywords: Black Sea, synergy, potential, culture, traditionalism, interference, confluence.

REZUMAT

Dup  stabilitatea de dup  R zboiul Rece, problemele geopolitice amenin  din nou aceast  regiune. Regiunea M rii Negre poate fi privit  ca o punte  ntre Europa de Sud-Est, Asia Central   i Orientul Mijlociu. Locul în sine este un amestec de interese politice, economice  i militare, nu numai ale statelor regionale, ci ale actorilor globali mai influen i. O combina ie complexă  i flexibilă a acestor interese este capabilă să ofere securitate în acest domeniu.   rile din regiunea Mării Negre au căutat în permanen   formule de cooperare menite să  mbun  ţeasc  rela iile bilaterale  i să păstreze mediul de securitate din zonă.

Cuvinte-cheie: Marea Neagră, sinergie, poten ial, cultură, tradi ionalism, interferen e, confluen e.

Promovarea securit  ii cere întotdeauna sacrificarea libert  ii, iar libertatea nu poate fi sporită dec t cu costul securit  ii. Dar securitatea fără libertate înseamnă sclavie, iar libertatea fără securitate înseamnă să fii pierdut  i abandonat. Aceste circumstan e dau filozofilor dureri de cap fără tratament cunoscut.  n plus, fac din traiul împreună un generator de conflicte, pentru că securitatea sacrificat  în numele libert  ii tinde să fie securitatea altora, iar libertatea sacrifica-

t  în numele securit  ii tinde să fie libertatea altora.

Zygmunt Bauman, „Comunitatea, Agonia lui Tantal”

Introducere. Lumea în care trăim se transformă  i se redimensionează. Strategiile de confruntare se combină cu strategiile de parteneriat politico-economic  i ac iunile de gestionare interna ional  a crizelor  i conflictelor.  n acest context, complexitatea aspectelor politice, economice, sociale, mili-

tare și culturale din actualul mediu de securitate are tendința de a transforma orice tentativă de înțelegere a acestora într-un demers analitic care necesită, înainte de orice, o disociere netă între faptele reale și cele ipotetice.

Zona Extinsă a Mării Negre este un concept operațional aparent de dată recentă, utilizarea acestuia fiind frecventă mai cu seamă în proiecțiile geopolitice și geostrategice ale intereselor manifeste privind acest spațiu. Din punctul de vedere al delimitării Zonei Extinse a Mării Negre, dacă avem în vedere strict criteriul geografic, atunci ea include cele 6 state riverane (România, Ucraina, Federația Rusă, Georgia, Turcia și Bulgaria). Totuși termenul de „extins” se referă mai degrabă la o regiune politico-economică decât la una geografică, astfel încât nu putem să nu luăm în calcul importanța politică, economică și strategică a unor țări precum Republica Moldova, Armenia, Azerbaidjan și Grecia. Prin urmare, am putea aprecia că Zona Extinsă a Mării Negre se întinde de la Balcani până la Marea Caspică, devenind una dintre cele mai dinamice zone din perioada post-Război Rece și ex-Uniunea Sovietică. Ea este flancată la vest de Balcani și la est de Caucaz, două spații cu un potențial conflictual foarte ridicat, care în anii '90 ai secolului trecut erau considerate periferia Europei. De asemenea, nu putem să ometem importanța coridorului energetic eurasiatic, ce unește marii consumatori ai Occidentului de bogatele rezerve energetice din zona Mării Caspice și din Asia Centrală.

Riscuri de securitate din bazinul extins al Mării Negre. Spațiu de legătură între Europa și Asia, între Occident și Orient, între creștinism și islamism, Regiunea Extinsă a Mării Negre (R.E.M.N.) reflectă, în bună măsură, evoluția și tendințele din viața politică, economică și socială manifestate în plan internațional și, îndeosebi, european. Reprezentând prelungirea bazinului mediteranean către Marea Caspică și, de aici, către Asia Centrală și Orientul Mijlociu, R.E.M.N. are

caracteristici politice și de securitate asemănătoare zonei Balcanilor, dar și trăsături proprii, determinate de interesele țărilor riverane și de cele ale principalilor actori pretenenți la topul ierarhiei mondiale (SUA, UE, Rusia, China), de potențialul economic, militar și demografic, precum și de rolul de element de legătură între Asia Centrală și Orientul Mijlociu (în jocul intereselor politice și economice globale).

Mediul de securitate generat de destrămarea U.R.S.S. și de desființarea Tratatului de la Varșovia, pe fondul tranziției la statul de drept și la economia de piață, au condus la transformarea R.E.M.N. într-un spațiu de instabilitate, marcat de dispute de natură politico-militară și economică, dar și de preocuparea altor state de a-și revizui interesele în zonă. Analiza conflictelor și stărilor tensionate din R.E.M.N. evidențiază faptul că majoritatea au premise istorice asemănătoare, la care se adaugă faptul că, în contextul tranziției, întreaga zonă se confruntă cu probleme de natură economică, politică și socială. Din acest punct de vedere, pe fondul existenței unor vulnerabilități specifice, în R.E.M.N. continuă să se manifeste amenințări și provocări militare sau nonmilitare, care pot pune în pericol securitatea și stabilitatea întregii regiuni.

În funcție de natura lor, factorii de risc sunt generați de: probleme de natură politică (ex.: mediul politic instabil și sensibil care determină diminuarea autorității statale și proliferarea unor fenomene specifice crimei organizate; implicarea unor personalități politice și militare în activități ilegale; amplificarea și generalizarea corupției), probleme de securitate (ex.: persistența unor stări tensionate latente, determinate de mișcări separatiste sau dispute teritoriale; incapacitatea multor state de a-și securiza eficient frontierele, fapt ce permite proliferarea rețelelor de crimă organizată transfrontalieră; existența în zonă a unei cantități impresionante de armament insuficient securizat sau deținut

ilegal), probleme economice și sociale (ex.: existența decalajelor între state, ca urmare a crizelor economice, a reformelor, a privatizărilor cu implicații politice și a liberalizării prețurilor; scăderea nivelului de trai al populației; emigrația în masă, ca rezultat al unor situații conflictuale interne și externe).

Acești factori de risc pot genera stări de pericol și amenințări la nivel regional sau cu impact internațional, în funcție de anumite conjuncturi, pot evolua către: instabilitate internă în statele constituite după destrămarea Uniunii Sovietice și a Iugoslaviei; accentuarea sau menținerea conflictelor etnic separatiste, corelate cu încercările de dezintegrare și constituire a unor entități statale independente și cu prezența unor fracțiuni paramilitare în regiune; competiția economică declanșată de exploatarea și transportul petrolului din Marea Caspică, aspect care poate contribui fie la aplanarea unor dispute, fie la agravarea și diversificarea stărilor tensionate; apariția și persistența unor vulnerabilități ce pot alimenta factorii de risc neconvenționali privind mediul și sănătatea populației, pe fondul ineficienței unor mecanisme de coordonare a acțiunilor de protecție în situații de urgențe civile (poluare, pandemii, contrabandă cu bunuri de consum contrafăcute etc.); importul de instabilitate în regiune ca efect al manifestării fundamentalismului islamic, îndeosebi wahhabit, pe fondul existenței unor grupuri etnice defavorizate în aceste zone și al susținerii financiare acordate de către țări islamice; expansiunea rețelelor și activităților teroriste și a crimei organizate transnaționale (criminalitate economico-financiară, trafic transfrontalier de persoane, droguri, materiale radioactive și strategice, armament și muniții): acțiunile structurilor criminalității organizate sunt favorizate de climatul politic instabil din unele state sau spații limitrofe, de corupție și de starea precară din punct de vedere economic a populației, contribuind la proliferarea contrabandei, migrației

ilegale și altor activități infracționale; fluxurile migraționiste traversează regiunea preponderent pe rute terestre (Ucraina și Turcia fiind plăci turnante), dar, pe fondul măsurilor de securizare a frontierelor întreprinse de statele-membre și candidate la Uniunea Europeană, este de așteptat o sporire a fluxurilor de migrație din Africa, Orientul Mijlociu și Extremul Orient pe rute maritime ce traversează bazinul Mării Negre; traficul cu armament, tehnică de luptă și muniție este stimulat atât de existența unor zone cu potențial conflictual sporit, a unei mari cantități de arme în regiune, cât și de producția de armament a unor regiuni separatiste, nesupusă unor verificări internaționale (ex.: Transnistria).

Concluzii. Zona Mării Negre a fost și va rămâne în continuare o zonă de dispută strategică între puterile regionale și globale, putând conduce oricând la o agravare a relațiilor dintre acestea. Dinamicile diverse și numeroase din regiune implică soluții și acțiuni inedite, bazate pe cooperare și colaborare permanentă. Într-o lume a proceselor globale, Marea Neagră a jucat și va juca, și pe viitor, un rol major în istoria continentului european, în care are toate șansele să devină arie de convergență și coabitare a unor tendințe politice apărute în ultimii ani ai secolului al XX-lea și primii ani ai secolului al XXI-lea. Regiunea Mării Negre reprezintă, așa cum este cunoscut, un izvor de bogăție, care constituie miza capitală în cadrul intereselor statelor riverane, dar și pentru cele din alte zone. Nimeni nu are formulată o soluție viabilă pentru contracararea riscurilor, indiferent de natura lor tradițional militară sau asimetric neconvențională, în regiunea Mării Negre și zona sa extinsă. Regiunea Mării Negre se va confrunta în viitor cu o serie de riscuri și amenințări. Contracararea acestor amenințări reprezintă unul dintre principalele obiective ale eforturilor comune ale statelor din regiune și ale acelorora care au interese în această zonă.

BIBLIOGRAFIE

1. Neguț S. Geopolitica - universul puterii. București: Editura Meteor Press, 2009.
2. Kissinger H. Diplomația. București: Editura All, 2003.
3. Centrul de Studii Strategice de Securitate. Securitatea europeană la începutul mileniului trei. București: Editura UNAp., 2006.
4. Chauvade A., Thual F. Dicționar de geopolitică – state, concepte, autori. București: Editura Corint, 2003.
5. Ioan Sorin Apan. Taina Mării Negre, Editura Arania, 2004.
6. Dan Dungaciu. Geopolitică și securitate la Marea Neagră - opțiunile strategice ale României și Moldovei. Securitate și stabilitate în bazinul Mării Negre, Universitatea Națională de Apărare, Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate, București, 2005.
7. Paul Claval. Geopolitică și geostrategie. Gândirea politică, spațiul și teritoriul în sec. al XX-lea. Editura Corint, București, 2001.
8. Samuel P. Huntington. The Clash of Civilizations the Remaking of World Order. Simon & Schuster, 1997.
9. Gheorghe Văduva. Geopolitica Mării Negre. Între aspirații și iluzii. În: <http://iss.ucdc.ro/studii-pdf/Geoplitica%20Marii%20Negre.pdf> (accesat la 30.07.2018).
10. Gheorghe Văduva. Orizonturi, probabilități și speranțe privind evoluțiile stărilor de securitate în deceniul doi al secolului al XXI-lea. În: <http://issdc.wordpress.com/> (accesat la 31.07.2018).
11. The New Geopolitical Order in The BSEC Region, Ebru KUNT AKIN În: <http://www.mfa.gov.tr/the-new-geopolitical-order-in-the-bsec-region-.tr.mfa> (accesat la 31.07.2018).

Prezentat: 16 ianuarie 2019.

E-mail: dumitru007@yahoo.com